

NÉPRAJZI RESTAURÁLÁSI PROTOKOLL

Eljárások a kerámia restaurálása során

Tisztítás

Az eljárás célja a kerámia tárgyakon és azok töredékein, ill. kerámia kisplasztikákon található szennyeződések eltávolítása. E művelet csak akkor igényel szakrestaurátori felügyeletet vagy irányítást, amennyiben rossz megtartású, de ritka különleges műtárgyat kell kezelés alá vonni. A továbbiakban csak a jó megtartású, ép néprajzi kerámiák tisztításáról lesz szó, legyen az mázas vagy mázatlan kerámia.

Általában a semleges-mosószeres vizes tisztítás után az alapos tisztavizes öblítés elegendő a kerámiák tisztítására. A néprajzi kerámiáknál a romlás sokkal lassabban és kevésbé látványos módon zajlik le, mint a fémeknél és a szerves anyagokból készült tárgyak esetében. A romlás a legtöbb esetben a készítés-technikából és a használatból eredő károsodásként jelentkezik a pergő mázak megjelenésével, melyet természetesen a légköri hatások felgyorsíthatnak. Tisztítás után az alapos gondos szárítás elegendő a kerámiák kezelésére.

A teljesen ép, mázas kerámiák esetében a gondosan letisztított mázfelületet szilikonolajos védőbevonattal is elláthatjuk, aminek nemcsak a nedvesség távoltartása a feladata, hanem a tárgy esztétikai megjelenését is javítja. A szilikonolajjal nagyon vékonyan kell bevonni a kerámiát, amit úgy érhetünk el, hogy a bevont felületet puha tiszta pamut ronggyal alaposan áttöröljük.

Konzerválás

Akkor jöhet szóba, ha különlegesen értékes ritka tárgyat szeretnénk megmenteni a végleges enyészettől. Ezt a munkát csak szakrestaurátor végezheti!

Restaurálás

Akkor restaurálunk, amikor több darabra szét tört különlegesen ritka és értékes kerámia-műtárgyat kiállításon szeretnénk bemutatni, vagy ha a tudományos feldolgozás miatt erre szükség van. Ebben az esetben a restaurálás során a hiányzó részek pótlására-kiegészítésére is sor kerülhet. Ezt a munkát csak szakrestaurátor végezheti!

A tárolás-raktározás a néprajzi kerámiák esetében nem igényel különleges raktári környezetet. Vegyes műtárgyraktárban is tárolható. A káros fénysugárzásokra kevésbé érzékeny. A

relatív páratartalom (RH) a raktárhelyiségekben ne haladja meg a 60%-ot. Ideális az 50-55% RH érték.

Eljárások üveg restaurálása során

Tisztítás

A kerámiához hasonlóan itt is követni kell a fokozatosság elvét. Előfordulhat a néprajzi újkori tárgyaknál is, hogy az üveg irizálódott, vagyis megindult az üveg korróziós folyamata, ami főleg a tárolási körülményekre vagy az előéletére vezethető vissza. Felismerhető a szivárványos felületi elszíneződésről és az alig észrevehető „pikkelyesedésről” is. Az ilyen üvegtárgyak tisztítása előtt mindenképpen kérjük ki szakrestaurátor tanácsát!

Általában az üvegtárgyak tisztítása a kerámiatárgyak tisztításához hasonlóan történik. A tárolás-raktározás hasonló mint a kerámia tárgyaknál.

Eljárások néprajzi vastárgyak restaurálása során

Tisztítás

Mindig figyeljünk az időjárási előrejelzésre, mert ezt a munkát csak szabadban lehet végezni. Először minden esetben vizes tisztítást kell végezni akár magasnyomású tisztító alkalmazásával is, de előzetesen a rozsdá lazán tapadó részeit drótkéfével kell eltávolítani. Magasnyomású mosó berendezés nélkül slag v. vizes edény sárkéfével és drótkéfével. A vastárgyak tisztítása során mellőzhetjük a felületaktiváló vagy mosószer használatát. Nem kell minden vastárgyat savazással vagy egyéb módon pl. festéssel kezelni abban az esetben, ha a megfelelő tárolási körülményeket biztosítani tudjuk a tárgyak számára.

A külső fedett helyen tárolt tárgyak esetében mindenféleképpen le kell kezelni a fémtárgyakat a korróziós folyamatok megállítására érdekében.

Erre alkalmas anyag a kereskedelmi forgalomban kapható Hammerite rozsdá gátló festék. A legalkalmasabb szín a fekete, selyemfényű kiszerezésben. A Hammerite használata esetén nagyon fontos, hogy a tárgy a vizes tisztítás utáni festés előtt megfelelően száraz legyen. Egyáltalán nem ajánlott az esős időben történő festés még fedett tér esetén sem.

A kiállításokon bemutatásra kerülő műtárgyak esetében javaslat, hogy szakrestaurátor instrukciói szerint végezzék el az esetleges kezelési módokat.

Konzerválás

Csak indokolt esetben szakrestaurátor irányítása mellett ajánlott!

Restaurálás

Csak indokolt esetben szakrestaurátor irányítása mellett ajánlott!

Eljárások a néprajzi vassal kombinált fatárgyak esetén

Tisztítás

A munka végzése az időjárási előrejelzés függvényében történik, főleg szabadban. Vizes tisztítás az első munkafolyamat. Itt is használhatunk magasnyomású mosót abban az esetben, ha a tárgy fa része ép állapotú. Például nem károsodott-e a farontó bogarak által annyira, hogy a vizes lemosás károsítaná a fa eredeti struktúráját. Magasnyomású mosó nélkül marad a hagyományos vizes tisztítás. Slag v. vizes edény sárkefével és drótkefével. Kisebb tárgyak esetén, ahol nincs restaurátor műhely vagy külön helyiség erre a munkára kijelölve, ott az az eljárás, hogy műanyag edényben történik a tárgyak tisztítása.

A tárgyak tisztítása után az alapos száradást meg kell várni ahhoz, hogy a következő munkafázist elkezdhessük.

Konzerválás v. felületkezelés

Minden esetben a fémrészek (csak a vas) levédésével kezdjük a tárgyak kezelését, ami korábban a vastárgyaknál leírt módszerrel történhet.

A legalkalmasabb szín a fekete, selyemfényű kiszerezésben. A Hammerite használata esetén nagyon fontos, hogy a tárgy a vizes tisztítás utáni festés előtt megfelelően száraz legyen. Egyáltalán nem ajánlott az esős időben történő festés még fedett tér esetén sem.

A kiállításokon bemutatásra kerülő műtárgyak esetében szakrestaurátor instrukciói szerint kell elvégezni az esetleges kezelési módokat.

A fémrészek levédése után a fa részeket olyan gomba és rovar elleni szerrel történő kezelése. Gomba és rovar elleni fertőtlenítésre a xylamon-xyladecor készítmények a legmegfelelőbbek múzeumi műtárgyak esetén. Az a fontos, hogy a szer hatása megelőző és megszüntető

legyen arra a kártevőre, amire használni akarjuk. Vannak kombinált szerek, amik mind gomba mind rovar ellen is használhatók.

Eljárások a néprajzi festett bútorok esetén

A festett néprajzi bútorok esetében különlegesen fontos, hogy nagyon elővigyázatosan járjunk el a tisztításuk során. A néprajzi bútorok festése vízre rendkívül érzékeny mivel a díszítésre használt festék kötőanyaga vízben oldódó!

Tisztítás

Csak a natúr festetlen felületeket tisztíthatjuk félig nedves pamut ronggyal. A festett felületek tisztítása vagy kezelése szakrestaurátor feladata.

Kecskemét, 2018. október 15.

Dr. Rosta Szabolcs
múzeumigazgató